

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 46-1874)

Originalt emne

Kirkelige Forhold

Kirkelige Forhold/Domkirken

Laan

Laan/Laan, Garanterede af Kommunen

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Skatter og Afgifter i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 5. marts 1874](#)
- 2) [Byrådsmødet den 26. marts 1874](#)
- 3) [Byrådsmødet den 28. januar 1875](#)
- 4) [Byrådsmødet den 1. april 1875](#)
- 5) [Byrådsmødet den 28. oktober 1875](#)
- 6) [Byrådsmødet den 11. november 1875](#)
- 7) [Byrådsmødet den 16. marts 1876](#)
- 8) [Byrådsmødet den 6. april 1876](#)
- 9) [Byrådsmødet den 29. juni 1876](#)
- 10) [Byrådsmødet den 31. august 1876](#)
- 11) [Byrådsmødet den 15. november 1877](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 5. marts 1874 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra Inspektionen for Domkirken var modtaget et Andragende, hvori den anholder om Byraadets Garanti for et Laan til Domkirkens ydre Restavration.

Byraadet besluttede at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer med det Hverv at overveje Sagen, eventuelt i Forbindelse med Kirkeinspektionen. Til Medlemmer af Udvalget valgtes Nors, Funch, Mørk, Colding og Skovby. (Se Mødet den 26. Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 26. marts 1874 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra det i mødet den 5. Marts nedsatte udvalg med hensyn til Domkirkeinspektionens andragende om Byraadets garanti for et laan til Domkirkens ydre restauration var modtaget en erklæring af 18 Marts.

I overensstemmelse med udvalgets forslag vedtog Byraadet følgende beslutning:

"Byraadet vedtager at afgive den foreløbige erklæring, at det er villigt til at meddele Kommunens garanti for et laan til Domkirkens ydre restauration af 50,000 Rdl. under følgende forudsætninger:

1. Kirken restaureres i sin helhed i løbet af højst 10 Aar efter Professor Walthers plan, efter at denne er godkendt af det færdige syn.
2. Restaurationen paabegyndes først, efter at den hele kapital, som udfordres, er sikret. Udgravningsarbejderne undtages; disse paabegyndes straks, og halvdelen af udgiften udbredes af Kirkens midler.
3. Meningheden paalignes aarlig, forsaavidt behøves, 2500 Rdl.; dette beløb maa ikke overskrides, og paaligningen maa ikke udstrækkes over et tidsrum af 61 Aar.

Naar den fornødne kapital til restaurationens fuldstændige udførelse efter Byraadets skøn anses sikret, vil endelig erklæring angaaende garantien blive afgivet."

Uddrag fra byrådsmødet den 28. januar 1875 - side 1

[Til første side](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra Domkirkeinspektionen var modtaget en skrivelse af 21. Januar saalydende:

"Under 20. Febr. f. A. har Inspektionen tilskrevet Byraadet angaaende restavrationen af Domkirkens ydre og den dermed forbundne udgifter, og den tillod sig at anmode Byraadet om paa bedste vis at støtte sagen og navnlig overtage garantien for et laan paa 50,000 Rd., som inspektionen ønskede optaget i det nævnte øjemed. Under 28. Marts f. A. svarede Byraadet, at det havde vedtaget den foreløbige erklæring, at det er villigt til at meddele Kommunens garanti for laanet, dog under visse forudsætninger, hvoriblandt den, at restavrationen paabegyndes, først efter at den hele kapital, der udfordres til restavrationen, er sikret; naar dette er sket, vilde endelig erklæring angaaende garantien blive vedtagen.

Foranlediget herved, har inspektionen gennem Stiftsøvrigheden korresponderet med Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet. Men da Ministeriet ifølge vedlagte skrivelse ikke for tiden ser sig i stand til at give Kirken noget tilskud og ej heller kan give tilsagn om saadant til en senere tid, henvender inspektionen sig paany til det meget ærede Byraad, og idet den fremlægger sagen (2 skrivelser fra Inspektionen til Stiftsøvrigheden af Maj og Novbr. f. A. og 2 skrivelser fra Ministeriet af Septbr. og Decbr.), anmoder den Byraadet om en udtalelse om, hvorvidt dette ved andre udveje til tilvejebringelsen af de manglende penge, da man ellers ser sig nødsaget til at indskrænke arbejderne til de efter det særlige syns nærmere bestemmelse nødvendige Istandsættelsesarbejder.

Inspektionen for Aarhus Domkirke, 20. Jan. 1875.

C. Boesen. Schmidten, Liisberg. Winge."

Byraadet besluttede at nedsætte et udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Mørk, Funch, Skovby og Bartels. til at forhandle med Domkirkeinspektionen om sagens videre fremme og for at gjøre Byraadet forslag om, hvorledes restavrationen bør foretages og pengemidlerne tilvejebringes. (se mødet 1. April.)

Uddrag fra byrådsmødet den 1. april 1875 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Fra det nedsatte Udvalg var modtaget Følgende Skrivelse, betræffende Domkirkens Restauration og Tilvejebringelsen af Midlerne dertil.

"Efter at Byraadet den 28de Januar d. A. har overdraget til Undertegnede paa Byraadets Vegne at forhandle med Inspektionen for Domkirken, dels om, hvorledes Arbejderne til Kirkens Restauration i det Ydre bør foretages, dels om, hvorledes Pengemidlerne dertil skulle tilvejebringes, have vi saavel indbyrdes som med Domkirkeinspektionen afholdt forskellige Møder. Begrundet paa de der førte Forhandlinger har Inspektionen under 2den d. M. tilstillet os den i vedlagte Skrivelse indeholdte Fremstilling med tilhørende Forslag, i hvis Resultat vi i det væsentlige have kunnet erklære os enige. Vi skulle dog anse det for rigtigt, at Byraadet i Øjeblikket indskrænker sig til at erklære sig villig til :

at tiltræde den foreliggende Plan for, at Kirken restaureres i Løbet af 6 Aar overensstemmende med de foreliggende Tegninger fra Professor Walther, saaledes som disse maatte foreligge til Udførelse med Approbation af Kirke og Undervisningsministeriet, at paaligne Domsognets Menighed et aarligt Bidrag til Kirkens Restauration paa 5000 Kr., fra 1876 at regne, indtil den i den Anledning stiftede Gæld vil være afbetalt i Aaret 1936 (cfr. vedlagte Beregning af Konsul Mørk),

at tilflyde et aarligt Bidrag fra Kæmnerkassen af 1000 Kr., der begynder med et halvaarligt Bidrag i Decbr. Termin d. A. og indtil Aaret 1936 inkl.

at garantere for et af Domkirken optaget Laan paa indtil 200,000 Kr., saafremt et saadant Laan kan opnaas til 4½ pCt. Rente og Afbetaling af den laante oprindelige Kapital, hvoraf 4 pCt. af den til enhver Tid skyldige Sum betragtes som Rente og Resten som Afbetaling, saaledes at Laanet optages efter Fornødenhed i de 6 Aar, i hvilke Restaurationsarbejdet udføres, og Afbetalingen først begynder naar den sidste Del af Laanet er præsteret.

Byraadet bør dog formentlig tilføje, at de foranførte Indrømmelser ere grundede paa Forudsætningen af:

at Domkirken selv til Restaurationsarbejdet tilskylder 2000 Kr. aarlig, fra indeværende Aar at regne og saa længe, til Gjælden er afbetalt, dog saaledes, at hvis det skulde vise sig i Tidens Løb, at et saa stort Bidrag ikke kan udredes uden at angribe Kirkens Kapitalformue, skal Bidraget, naar der i det nævnte Øjemed er forbrugt 20,000 Kr. af Kapitalformuen,

nedsættes til Kirkens virkelige aarlige Overskud, og hvad dette maatte være mindre end 2000 Kr., bliver da yderligere at paaligne Domkirkens Menighed i Forening med de fornævnte 5000 Kr., og

at Midlerne til Domkirkens Restauration indtil Fuldførelsen deraf tilflyde et særligt Byggefond, der sættes under Administration af et af Domkirkeinspektionen og Byraadet udnævnt fælles Byggeudvalg.

Aarhus i Udvalget for Domkirkens Restauration, den 29de Marts 1875.

Schmidten. Funch. Harald Skovby. Bartels."

Byraadet tiltraadte i et og alt de af Udvalget gjorde Indstillinger under de givne Forudsætninger, ligesom man var enig i at Udvalget burde vedblive at bestaa. (Se Mødet 28de Oktbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 28. oktober 1875 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Der meddeltes en kommunikation af en skrivelse fra Kulturministeriet til Stiftsøvrigheden af 21. Oktober, betræffende laan til Domkirkens ydre restavration, saalydende:

"Med behagelig skrivelse af 9. Juli d. A. have Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed tilstillet Ministeriet nærmere oplysninge i anledning af et forslag fra Inspektionen for Aarhus Domkirke til tilvejebringelsen af midlerne til en restavration af Kirkebygningen udvendig efter tegninger og overslag af Professor Walther. Dette forslag gaar navnlig ud paa, at midlerne til arbejdet skulle tilvejebringes paa den maade, at det fornødne laan, for hvilket Kommunen garanterer, og til hvis forrentning og afbetaling Kirken aarlig bidrager 2000 Kr., Menigheden 5000 Kr. og Kommunen 1000 Kr., i alt 8000 kr., aarlig, skal søges optaget af Domkirken paa vilkaar, at det udbetales efterhaanden, som pengene behøves, og forrentes og afbetales med tilsammen 4½ % om Aaret af det oprindelige beløb, men at laanets amortisation først tager sin begyndelse, naar arbejdet, der vil medtage 6 Aar, er endt, og der indtil da alene svares renter, medens de ovennævnte 8000 Kroners udredelse med det fulde beløb allerede begynder med det andet byggeaar, hvorved søges opnaaet, at der kan udføres arbejde for indtil 200,000 Kr. uden at laane

mere end 177,000 Kr.

Da imidlertid det omhandlede laan ikke har kunnet forstrækkes af de under Stiftsøvrigheden hørende midler, har Kirkeinspektionen i et direkte hertil indkommet andragende af 24. Juli anholdt om, at det maa blive funderet af de under Ministeriets bestyrelse staaende midler eller i alt fald af Finanserne.

Efter at Ministeriet har begjært Indenrigsministeriets ytringer i anledning af denne sag, blandt andet med bemærkning, at naar der var ansøgt om bemyndigelse til at optage et laan paa indtil 200,000 Kr., fordi der under udførelsen af den slags arbejder let indtræder forøgede udgifter, finder Ministeriet ikke at kunne give sit samtykke hertil, saa længe det ikke vides, hvorledes det fornødne til forrentning og afbetaling af det beløb hvormed laanet til restavrationen mulig maatte komme til at overstige de ovennævnte 177,000 Kr., der ville udfordres til at bygge for en sum af 2000,000 Kr., skulde tilvejebringes, og at bemyndigelse til laan derfor indtil videre maa indskrænkes til 177,000 Kr., og efter at Indenrigsministeriet derpaa har meddelt, at det samtykker i, at Kommunen overtager garantien for det omhandlede laan paa 177,000 Kr., og aarlig bidrager 1000 Kr. til dets forrentning og afbetaling, skulde Ministeriet tjenstligt melde til behagelig efterretning og videre bekendtgjørelse, at laanet ikke kan bevilges af de under dette Ministerium forterende midler paa de ansøgte betingelser, men at man derimod ikke har noget imod at lade det udrede af Kommunitetets midler med 177,000 Kr., saaledes at hele summen udbetales paa en gang, at laanet forrentes og afdrages med 6 % aarlig, og at forrentningen og afbetalingen i øvrigt sikres paa den ovenanførte maade ved Kommunens garianti m. v.

I henholdt hertil bedes det behagelig tilkjendegivet Kirkeinspektionen, at man, idet man i øvrigt forbeholder sig de bemærkninger, man kunde have med hensyn til den foreliggende sag, forinden videre foretages, forventer forslag meddelt og indsendt gennem Stiftsøvrigheden til maaden, hvorpaa midlerne til byggearbejdet skulle tilvejebringes af Kirken ved hjælp af det saaledes tilbudte laan og tilvejebringelsen at det fornødne til renter og afdrag af laanet, hvorefter der herfra eventuelt vil blive brewexlet yderligere med Indenrigsministeriet."

Hvilket tjenstligt nedeles Inspektionen til behagelig efterretning og videre bekendtgjørelse for Aarhus Byraad, og forventes det ovennævte af Ministeriet, forinden videre foretages, begjærte forslag os behagelig tilstillet."

(Se mødet den 11. Novbr.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

I Anledning af den i Mødet den 28. Oktober meddelte Skrivelse fra Kultusministeriet af 21. Oktober om Laan til Domkirkens ydre Restavration besluttede man at anmode det tidligere nedsatte Udvalg om at forhandle Sagen paa ny i Forbindelse med Kirkeinspektionen og derefter fremkomme med nyt Forsalg til Byraadet.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra Domkirkeinspektionen var modtaget et Andragende om yderligere Hjælp af Byen til Kirkens Restavration.

"Det Svar af 21. Oktbr. f. A., som Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet gennem Stiftsøvrigheden lod os tilstille paa vort Andragende om et Laan til 4 pCt. rente og $\frac{1}{2}$ pCt. Amortisation til Domkirkens Restavration i det Ydre, vil allerede være Byraadet bekendt af vor meddelelse under 26. Oktbr. f. A. Efter at vi derpaa vare henviste til fornyet Forhandling om sagen med Byraadets Delegerede, bleve vi med dem enige om, paa ny gennem Stiftsøvrigheden at henvende os til Kirke- og Undervisningsministeriet om at faa det tilsagte laan paa 177,000 Kr. af Kommunitetets Midler til en Rente af 4 pCt. og 1 pCt. Amortisation. Dette skete ved en Skrivelse af 14. December f. a., hvoraf Gjenpart vedlægges. Vi søgte her at paavise Muligheden af, hvis Laanet bevilges paa de ansøgte Vilkaar, at kunne ved Menighedens, Domkirkens og Byens forenede yderligere Hjælp bruge det tilbudte Laan, og vi haabede i Sandhed paa et gunstigt Resultat. men desværre har den vedlagte meddelelse fra Stiftsøvrigheden af 9. f. M. ogsaa berøves os dette Haab.

Kirke-Inspektionen staar nu uden Middel til at fremme denne Sag videre, og det er derfor efter fornyet Forhandling med Byraadets Delegerede, at vi henvende denne Skrivelse til Byraadet.

Vi ere os bevidste, at vi have gjort Alt hvad vi formaa for at bringe denne sag til et gunstigt Resultat. Vi have saa indtrængende som muligt søgt at skaffe Hjælp ved Tilskud af det Offentlige, og da saadan nægtedes, have vi søgt i det mindste at rejse et billigt Laan. Ogsaa dette er mislykket. Baade Stiftsøvrigheden og Kirke- og Undervisningsministeriet have nægtet at kunne komme os til Hjælp paa en tilfredsstillende maade. Det paatrænger sig derfor med Nødvendighed, at højere vedkommende Autoriteter, der komme saa mange andre Kirker til Hjælp under lignende forhold, enten ikke finde Kirkens Restavration nødvendig i det paatænkte Omfang, eller at denne Restavration i alt Fald ikke har saa megen Interesse for det offentlige, at dette derpaa vil ofre noget. Spørgsmaalet bliver tilbage, om Byen har saa megen Inrettesse for Kirkens Restavration efter den af Professor Walther lagte Plan, at Byraadet vil træde hjælpende til.

Det er under disse Omstændigheder nødvendigt at klare sig Kirkens Situation lige over for Spørgsmaalet.

Ifølge Kirkesynsloven af 19. Febr. 1861 § 33 hører Kirken til dem, som staa under det særlige af Ministeriet udnævnte Syn. Dette kan, og vil ganske sikkert, paalægge Inspektionen en delvis aarlig Reparation af forskellige Dele af Kirken; Midlerne dertil skulle fortrindsvis tilvejebringes af Kirkens egen Formue (jfr. Kirkesynsloven § 25); men det maa benægtes, at denne er tilstrækkelig til at føre Reparationsarbejderne saa vidt, at Kirken kan blive ført tilbage til dens oprindelige eller momumentale Betydning. Først naar Kirkens egne Midler ere forbrugte i den Grad, at dens aarlige Indtægter ikke længere ere tilstrækkelige til at dække dens aarlige Udgifter, kan der tys til Tilskud af Menigheden - om Tilskid af Byen eller Kæmnerkassen kan der ikke være Tale.

Byraadet kan altsaa vente, at Kirken under alle Omstændigheder vil blive repareret i det Ydre, saa at dens nuværende aarlige Forfald standses. En saadan Reparation maa kunne tilvejebringes for højst 100,000 Kr., og disse kunne udredes af Kirkens Formue. Men der vil da hverken blive tilvejebragt et nyt Spir paa Taarnet, eller dette opbygget, heller ikke flere af de andre paatænkte større Arbejder foretagne (jfr. Kirke- og Undervisningsministeriets Skrivelse af 28. Aug. 1874 til Stiftsøvrigheden), og Kirkens Kapital-Formue vil være omtrentlig forbrugt. Vi kunne naturligvis for for kommende Tiders Skyld ikke anse det for ønskeligt, at Kirkens Formue forbruges uden Udsigt til Restitution, hvorimod vi naturligvis ikke finde noget at erindre imod, at Menigheden allerede nu yder sit Bidrag til Kirken; men vi maa dog henlede Opmærksomheden paa, at Menigheden allerede nu yder sit Bidrag til

Kirken; men vi maa dog henlede Opmærksomheden paa, at Menighedens i Mødet den 6. Febr. 1874 givne Samtykke i saa henseende udtrykkelig er givet under Forudsætning af Kirkens Restauration, ikke dens Reparation. Og vi ere endvidere overbeviste om, at Kirkens Restauration efter Professor Walthers Plan vil have Flertallet af Stemmer for sig her i Byen. Sagen er derfor: vil Byraadet ogsaa ofre det Fornødne, for at dette Maal kan naas?

Som af Akterne vil ses, mangler der et aarligt Tilskud af 2,620 Kr. for at kunne benytte Kirke- og Undervisningsministeriets Tilbud om et Laan paa 177,000 Kr. til 6 pCt. Rente og Amortisation. Heraf vil 542 Kr. aarlig kunne dækkes, naar Domkirken benytter den givne Tilladelse til at tage 4½ istedetfor 4 pCt. aarlig af dens ubelaante Kapitaler, og disse forblive urørte. Om Tilvejebringelsen af de resterende noget over 2000 Kr. er det, at Inspektionen henvender sig til Byraadet.

Aarhus i Inspektionen for Domkirken den 6. marts 1876.

Schmider. F. C. Seidelin, kst. H. Liisberg J. Winge."

Man besluttede at overdrage til det bestaaende Udvalg at fremkomme med Forslag til Byraadet om, hvorledes Kirken bedst kan kommes til Hjælp ved Benyttelse af dens egne Kapitaler.

(Se Mødet 6. April.)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. april 1876 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra det nedsatte Udvalg var modtaget følgende til Erklæring angaaende Maaden at komme Domkirkeinspektionen til Hjælp med Hensyn til Tilvejebringelse af Pengemidler til Kirkens ydre Restauration:

I Skrivelse af 6. f. M. har Domkirkens Inspektion meddelt Byraadet Indholdet af Stiftsøvrighedens Skrivelse af 9. Februar d. A., hvorved meddeles Kirke og Undervisningsministeriets Svar paa en fornyet Begjæring om at erholde det til Domkirkens udvendige Restauration attraaede Laan paa 177,000 Kr. paa lempelige Afbetalingsvilkkaar, i hvilken Henseende Ministeriet ikke har kunnet imødekomme Andraget, hvorimod det indvilger i, at Kirken af sine udestaaende Prioritetskapitaler fremtidig tager en Rente af 4½

pCt. p. a. I den Anledning har Byraadet begjært nærværende Udvalgs fornyede Overvejelse og eventuelle Forslag.

Udvalget er enig i, at der for Tiden ikke kan paalægges Sognebeboerne eller begjæres af Kæmnerkassen et saadant forøget Bidrag, som i Forening med Kirkens Bidrag vilde bringe et aarligt Tilskud tilveje, der svare til Afbetaling og Forrentning i 28 Aar (4pCt. + 2 pCt.) af hvad der oprindelig var tænkt og indgaaet afbetalt og forrentet i 60 Aar (4 pCt. + ½ pCt.). Det nuværende Bidrag af 5000 Kr. aarligt af Sognebeboerne har ved Ligning vist sig at være ca. 20 Øre pr. 100 Kr.s skatteindtægt, hvilket - bortset fra det betydelig længere Antal Aar, hvori det vil være at svare, - er ¼ højere end Frue Sogn svarer til sin Kirke. Derimod vil man ikke anse det for ubilligt, at denne Ligning af 20 Øre slaas fast som et Minimum, saaledes at de 5000 Kr., der ydes af Sognebeboerne, forøges alt eftersom Skatteindtægten stiger udover 2½ Millioner, som iaar er Skatteindtægten hos Skatteyderne i Domsognet. Da Skatteindtægten i de senere Aar er steget særdles betydeligt (for 1874 var den 3,141,000 Kr., for 1875 3,523,900 Kr. for 1876 3,962,650 Kr. for hele Byen) saa kan der ikke være Tvivl om, at, under nogenlunde heldige Udviklingsforhold, ad denne Vej et aarligt Bidrag snart vil være naaet, som svarer til de 7000 Kr. der vilde aabne Udvej til en aldeles regelmæssig Forrentning og Afbetaling af Kirkens Laan efter de af Ministeriet opstillede Vilkaar.

Da imidlertid denne Forudsætning om Bidragets gradvise Stigning igjennem Skatteindtægten, hvor sandsynlig den end kan være, ikke frembyder absolut Vished, saa har det maattet være Gjenstand for en omhyggelig Prøvelse, om man, hvis den ikke indtraf, kunde være sikret ved de Midler, som haves til Raadighed, og man er kommen til den Erkjendelse, at det i Nødsfald vil kunne lade sig gjøre, ved at modtage Ministeriets Laan paa de tilbudte Vilkaar og ved at fastholde de af Sognebeboerne og Kommunen tilsikrede aarlige Bidrag af 5000 + 100 Kroner i 60Aar, at bestride Kirkens Restauration og dog bevare den nuværende Kirkeformue.

Kirkens Formue, foruden Kornindtægt m. v. er c. 130,000 Kr. i udestaaende Kapitaler, hvoraf ialtfald de 106,000 efterhaanden kunne opsiges. Naar man i de Aar, hvori Afdrag og Forrentning paa Laanet udfordrer et større Beløb, end der ifølge de hidtil tagne Bestemmelser aarlig vil indkomme, benytter det Nødvendige af Kirkens Kapital til at supplere disse Ydelser, imod at i de efterfølgende Aar (efter at Laanet er afbetalt) hele det aarlige Bidrag anvendes til at restituere Kapitalen, saa vil man, ved en Forrentning og

Afbetalin g i 28 Aar med 4 + 2 pCt. og derefter en Restitution i de efterfølgende 32 Aar af forbrugt Kapital, efter Udløbet af de 60 Aar staa aldeles ligesaadan som om man kun forrentede og afbetalte i 60 aar med 4 + ½ pCt. aarlig uden midlertidig Forbrug af Aktiver.

Spørgsmaalet bliver da alene, om Kirkens kapital kan afgive de fornødne Summer til midlertidig Supplering i de første 28 Aar, og her har en detailleret Beregning, som medfølger, vist at det netop vil slaa til, idet med det 28de Aar en Supplering af 104,448 Kr. vil være benyttet, hvilket omtrent svarer til den nu værende disponible Kapitalformue af 106,000 Kr.

Som det vil sees, er beregningen gaaet ud fra at anvende 200,000 Kr. til Byggearbejde, uagtet man kun stifter Laan af 177,000 Kr.; ved Byggearbejdets Slutning kunde maaske et Tillægslaan af 23,000 Kr. opnaas, hvorved Beregningen selvfølgelig rigeligere slaar til.

Vi ere derfor bleve enige om at indstille følgende Forslag:

Imod at :

1. Der anvendes paa Domkirkens ydre Restauration efter den foreliggende Plan et Beløb af 200,000 Kr.
2. Domkirken optager et Laan af Kommunitetets Midler paa 177,000 Kroner til Forrentning og Afbetaling med 6 pCt. p. a.,
3. Denne Forrentning og Afbetaling bestrides ved Anvendelse af 2000 Kroner aarligt af Kirkens aarlige Indtægter, et Bidrag fra Sognebeboerne og Aarhus Kæmnerkasse som nedenfor bestemt, og midlertidig Forbrug af Kirkens disponible Aktiver,
4. Det hele her henhørende Pengeforhold holdes ganske udsondret fra Kirkens øvrige Regnskab og Kasse, 5. Der nedsættes et kombineret Udvalg af Kirkeinspektionen og Byraadet til at forestaa Byggearbejdet,

vedtager Byraadet:

1. Paa Kommunens Vegne at garantere for det af Kirken optagne Laan pa 177,000 Kroner,
2. Tilsikrer kommunen Kirken ved saadan Forskrivning og under saadan betryggende Form, som Kirken maatte forlange, til dette Laans Forrentning og Afbetaling et aarligt Bidrag paa 5000 Kroner ved Ligning paa Sognebeboerne og 1000 Kroner at udrede af Kæmnerkassen, at erlægge i 62 Aar fra dette Aar at regne.

Denne 62=aarige Annuitet erlægges dog aarlig med det Beløb, som 20 Øre pr. 100 Kroner Skatteindtægt udbringer - for saa vidt derved opnaaes mindst 5000 kroner - ved Ligning paa Sognebeboerne, samt som fast Kæmnerkassebidrag 1000 Kroner, og naar efter 28 Aars Forløb det ovennævnte Laan er afbetalt, beregnes efter en Rentefod af 4 pCt. p. a., hvilken Forkortelse i Ydelsens varighed der svarer til hvad der er ydet merte end 6000 Kroner aarlig, idet 6000 Kroner i 62 Aar forbliver Grundlaget for hvad der bliver at erstatte Kirken,

3. Hvis det af Domkirkens aarlige Indkomst tilsagte Bidrag af 2000 Kroner skulde bevirke en Nedgang i Kirkens virkelige Kapitalformue, saa vil der, saa snart en saadan Nedgang af 10,000 Kroner har vist sig, være at træffe Foranstaltning til, at Bidrage fra Sognebeboerne forholdsvis forøges, eventuelt forlænges.

Det eneste Ubestemte, som bliver tilbage i hele denne Plan for Restaurationen, er om de Overslag, som foreligger, og i hvilke der forøvrigt her er paaregnet en Overskridelse af 23,000 Kr., ville slaa til i alle Punkter. Her maa man imidlertid, for saa vidt under Byggearbejdet en yderligere Overskridelse fandt Sted, være bestemt paa i saa Fald at udelade saadanne Dele af Planen, som uden at betage Arbejdet dets egentlige Karakter, da maatte henlægges til Fremtiden. Ved at nedsætte et særligt

Byggeudvalg, stiller man netop dette den Opgave at fastholde den forudsatte Ballance i Udgift og Indtægt.

Aarhus, den 4. April 1876.

Schmidten. J. M. Mørk. Cl.Funch. Skovby.

Byraadet besluttede at svare Domkirkeinspektionen overensstemmende med Udvalgets Forslag. (Se Mødet 29. Juni.)

Uddrag fra byrådsmødet den 29. juni 1876 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra Inspektionen for Domkirken meddeltes Kommunikation af en Skrivelse fra Kultusministeriet til Stiftsøvrigheden af 19. Juni angaaende Vilkaarene for et af Ministeriet

tilbudt Laan til Domkirkens Restavration, saa lydende:

"I Henhold til det af undertegnede Minister til tvende Medlemmer af Domkirkeinspektionen i Aarhus mundtligt givne Tilsagnom, at det i Ministeriets Skrivelse af 21. Oktbr. f. A. tilbudte Laan af 177.000 Kr af Kommunitetets Midler til en Restavration af Kirkebygningen udvendigt maatte forrentes og afbetales med tilsammen 5%. om Aaret isteden for med 6%, under forudsætning af, at det herved vilde blive muligt at tilvejebringe de fornødne Midler til Restavrationen, skulde man tjenstligt udbede sig et nyt Forslag i denne Henseende behagelig indhentet fra Byraadet, hvori blandt Andet navnlig de Bidrag, som der maatte blive gjort regning paa ved Domkirken selv skulde udrede til Laanets Forrentning og Afbetaling, forventes bestemt og nøjagtigt angivne.

Det ommeldte Forlag bedes behagelig indsendt hertil, ledsaget af Kirkeinspektionens Erklæring og Hr. Stiftamtmandens og Deres Højværdigheds egne Ytringer.

Ved at meddele Foranstaaende skal man tjenstligt anmode Inspektionen om i Forbindelse med sin egen Erklæring fra Byraadet behageligt hertil.

Byraadet vedtog og underskrev en Skrivelse til Kirkeinspektionen, saa lydende:

"Af Kirkeinspektionens Skrivelse af 26. ds. har Byraadet erfaret, at Ministeren for Kirke - og Undervisningsvæsenet er indgaaet paa at lade det af ham under 21. Oktbr. f. A. tilbudte Laan paa 177.000 Kr. af Kommunitetets Midler til Domkirkens Restavration i det Ydre forrente med 4% og amortiseres med 1% aarlig. Byraadet, der kun nødigt skred til sit Forlag af 10. April d. A., har med Glæde modtaget denne Underretning, der giver Sikkerhed for, at den saa længe omventilerede Restavration nu snart kan paabegyndes og fuldføres i det hele projekterede Omfang.

Efter den gennem et Udvalg forudgaaende Forhandling med Kirkeinspektionen formene vi, at det endelige Forslag om Laanet, Vilkaarene for dets Forrentning og Afbetaling, dets Anvendelse og Administration bør formuleres saaledes:

1. For Laanet paa 177.000 Kr. af Kommunitetets Midler, at modtage i Decbr. Termin d. A. udstedes Obligation af Kirkenspektionen, hvilken Obligation paategnes Kommunens Garanti for, at Laanet aarlig skal blive forrentet med 4% og amortiseres med 1%, saaledes at der i alt aarlig udredes 8.850 Kr., hvoraf de 4% forlods anvendes til Forrentning af den til enhver Tid skyldige Sum, Resten til Amortisation, indtil hele det laante Beløb efter Forløbet af 41½ Aar fuldtud er tilbagebetalt.

2.

Fornævnte 8.850 Kr. aarlig tilvejebringes paa følgende maade:a.

Byraadet forpligter sig til aarlig, fra dette Aars begyndelse at regne, i en saa lang Aarrække, som fornødent, at paaligne Domkirkens Sognebeboere, for saa vidt disse i saa Henseende kunne anses afgiftspligtige, 20 Øre pr. 100 Kr. Skatteindtægt, saaledes at derved tilvejebringes mindst 5000 Kr. aarlig. Skulle dette Beløb ikke ved en Paaligning af 20 Øre pr. 100 Kr., forhøjes Afgiften efter Fornødenhed, hvorimod hvad der indkommer mere ved en nævnte Paaligning, for saa vidt det ikke sjak benyttes efter Punkt c eller neden for, anvendes i Løbet af de 6 Aar, i hvilke Byggearbejdet forudsættes at skulle vedvare, til Forøgelse af Byggefonden og senere disponeres over efter Byraadets nærmere Bestemmelse.

b.

Endvidere forpligter Byraadet sig til i samme Øjemed og i en lignende Aarrække, fra indeværende Aar at regne, at lade udrede af Kæmnerkassen et Beløb af 1000 kr. som Bidrag til Gjældens Dækning og Forrentning, indtil den er betalt.

For begge de under a og b nævnte Forpligtelser udsteder Byraadet til Kirkeinspektionen en Forskrivning under saadan betryggende Form, som Kirken maatte forlange.

c.

Af Domkirkens egne Midler tilskydes til Laanets Forrentning og Amortation:

- dels, fra indeværende Aars Begyndelse at regne, 2000 kr. aarlig. Hvis derved imidlertid i Tidens Løb bevirkes en Nedgang af 10.000 Kr. i Kirkens virkelige Kapitalformue, saaledes som den nu er, beregnet til 129.800 Kr., nedsættes Bidraget til Kirkens virkelige aarlige Overskud, og hvad dette maatte være mindre end 2000 kr., bliver da yderligere at paaligne Domkirkens Sognebeboere i Forening med fornævnte 5000 Kr., forudsat at Forskellen ikke allerede dækkes ved hvad der indkommer mere end bemeldte 5000 Kr., ved en Reparation af 20 Øre pr. 100 Kr. Skatteindtægt:

- dels ved Afgivelse af $\frac{1}{2}\%$ af Kirkens Kapitalformue, for saa vidt den forrentes med $4\frac{1}{2}\%$. Efter de for Tiden indeværende Forhold vil dette Tilskud udgjøre 550 Kr. aarlig.

d.Endelig paatager Byraadet sig at lade til at tilskyde af Kæmnerkassen Resten af 8.850 Kr., forudsat at ikke ogsaa denne Kæmnerkassen eller skulle udbetales af denne, til

Kirkeinspektionen, der ligeledes halvaarlig i de dertil bestemte Terminer til Kommunitetet indbetaler den stipulerede Rente med Amortisationssummen. Dog indbetales de under 2 a., b. og c. nævnte Bidrag for indeværende Aar til Byggefondet.4.

Derimod afgives hele den laante Sum: 177.000 Kr., tillige med de i forrige Post in fine nævnte Bidrag, til Administration af et Byggeudvalg, for under dette at danne Byggefond til Domkirkens Restavration i det Ydre. Byggefondens midlertidige Forrentning saavel som Ansaret for dens Anvendelse paahviler Byggeudvalget.

5.

Byggeudvalget skal bestaa af 5 Medlemmer, hvoraf Byraadet og Kirkeinspektionen for 3 Aar ad Gangen hver vælger 2 Medlemmer af eller uden for deres Midte, og hvori Borgmesteren indtræder som Formand.

Byggeudvalget vælger selv Bygmesteren og Konduktører, bestemmer deres Lønning og er berettiget til at tage fornøden lønnet Medhjælp til Regnskabsaflæggelse m.v.

Det udbyder til Licitation eller, hvor dette ikke findes hensigtsmæssigt, bortakkorderer samtlige Arbejder og anviser alle Regninger til Udbetaling.

Det vil være Byggeudvalgets Pligt saa vidt muligt at følge de af Ministeriet for Kirke/ og Undervisningsvæsenet approberede Planer for Kirkens Restavration, derunder den resterende Del af Udgravningen omkring Kirken, medn jævnsides hermed vil det paaligge samme at drage Omsorg for, at Byggefondens Indtægter ikke overskrides.

Den vedlagte Beregning viser, at, naar Laanet modtages i Decbr. Termin d. A. og altsaa første Afdrag paa Gjælden falder i Juni Termin 1877, samtidig med at der i Decbr. Termin d. A. indbetales de alt paalignede 5000 Kr. fra Menigheden, de bevilgede 1000 Kr. af Kæmnerkassen og de snart Ministeriets Approbation herpaa foreligger, allerede iaaar forbereder det Fornødne ved Anskaffelse af dec store Sten, Tømmer til Spir og Stillads m.v., saaledes at der til næste Aars Foraar med Kraft kan begyndes paa selve Byggearbejdet.

(Se Mødet 31. Avg.)

Uddrag fra byrådsmødet den 31. august 1876 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Der meddeltes en Kommunikation af en skrivelse fra kulturministeriet til Stiftøvrigheden af 17. Avg., betræffende Sagen om Domkirkens ydre Restauration, saa lydende:

Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsen har under d. M. tilskrevet os saaledes:

"Med behagelig Betænkning af 12. f. M. have Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed tilstillet Ministeriet et af Byraadet i Aarhus udarbejdet og af Domkirkeinspektionen sammesteds tiltraadt Forslag til Tilvejebringelsen af Midler til en Restauration af Domkirkebygningen udvendig ved Hjælp af det af Ministeriet tilbudne Laan af Kommunitetets Midler, hvorhos Kirkeinspektionen har anholdt om Approbation paa det tidligere indsendte forslag til Restaurationsarbejderne.

Efter i Anledning heraf at have brevvetet dels med Indenrigsministeriet, dels med Medlemmerne af det særlige Syn, hvilke sidste have bemærket, at Professor Walther har lovet at udarbejde de definitive Tegninger til Taarnet i den nærmeste Fremtid til eventuel Godkendelse, og at Synet i alt Væsenligt intet har at erindre med Hensyn til Restaurationsplanen af de øvrige Partier af Kirkebygningen, kun med det sædvanlige Forbehold af, at Synet hvert Aar, forinden Restaurationen af den nærmeste paagjældende Del af Kirken udføres, faar Lejlighed til paa Stedet at undersøge og ytre sig om Enkelthederne, - skulde Ministeriet tjenstligt melde til behagelig Efterretning og Bekjendtgørelse saavel for Kirkeinspektionen som for Byraadet, at det bifaldes, at det omhandlede Restaurationsarbejde nu iværksættes efter de hermed tilbagefølgende Tegninger, mærkede 9a, 10b, 10c, 12a, 12c, 13a, 13b, af Professor Walther med tilhørende Forslag og Overslag af Marts 1873, - der, forhøjet med 3800 Kr. paa Grund af Arbejdets Fordeling paa et længere Tidsrum, beløber sig til ialt 163,193 Kr. (hvorved der dog ikke er taget Hensyn til den vedtagne forhøjelse af Spiret) foruden hvad der vil medgaa til Fuldendelsen af de senere paabegyndte Udgravningsarbejder, saaledes at der, foruden Synets oven omtalte eventuelle Bemærkninger ved Enkelthederne, forbeholdes Approbation paa de definitive Tegninger til Taarnet med tilhørende Hovedportal, der saasnart de ere udarbejdede af Professor Walther, forventes behageligen indsendte hertil med Overslag. Endvidere bifaldes det, at Restaurationen udføres i 6 Aar 1877 - 1882 med lagttagelse af den hermed tilbagefølgende, af Professor Walther udarbejdede Plan til Fordelingen af Arbejderne af Februar 1875, hvorhos det ovennævnte Laan, i alt til Beløb af 177,000 Kr., som Kirkeinspektionen herved bemyndiges til at optage paa Domkirkens

Vegne under kommunens Garanti, og af hvilket der vil være at svare en aarlig Ydelse af i alt 5 pro Cent af det oprindelige Beløb, med hvilke 5 pro Cent det Fornødne forlods anvendes til Forrentningen med 4 pro Cent af den til enhver Tid skyldige sum og Resten til Amortisationen, indtil hele den laante Sum er fuldt ud tilbagebetalt efter Forløbet af 41½ Aar, vil blive udbetalt helt i December Termin førstkomende, hvorved det vil opnaas, at der vil kunne udføres Byggearbejder for indtil 200,000 Kr. og alligevel blive et lidet Overskud. De nævnte 5 pro Cent - 8850 Kr. aarlig tilvejebringes saaledes:

- a. at der ved Byraadet aarlig i saa lang en aarrække som fornødent paalignes Domkirkens Sognebeboere, for saa vidt disse kunne i saa Henseende anses for afgiftspligtige, 20 Ø. pr. 100 Kr. Skatteindtægt, saaledes at derved tilvejebringes mindst 5000 Kr. aarlig. Skulde dette Beløb ikke udkomme ved en Paaligning af 20Øre pr. 100 Kr., forhøjes Afgiften efter Fornødenhed, hvorimod man for det lidet sandsynlige Tilfælde, at det, der ved den nævnte Paaligning maatte indkomme mere end 5,000 Kr., ikke maatte behøve at benyttes efter Punkt c eller d neden for, forbeholder nærmere Forhandling angaaende Dispositionen derover;
- b. at Byraadet i en lignende Aarrække lader udrede af Kæmnerkassen et Beløb af 1000 Kr. aarlig;
- c. at der af Domkirkens egne Midler tilflydes dels 2000 Kr. aarlig, (hvis derved imidlertid i Tidens Løb bevirkes en Nedgang af 10,000 Kr. i Kirkens virkelige Kapitalformue, saaledes som den nu er, beregnet til 129,800 Kr., nedsættes Bidraget til Kirkens virkelige aarlige Overskud, og hvad dette maatte være mindre end 2000 Kr., bliver da yderligere at paaligne Domkirkens Sognebeboere i Forening med fornævnte 5000 Kr., forudsat at Forskjellen ikke allerede dækkes ved hvad der indkommer mere end de nævnte 5000 Kr., ved en repartition af de 20 Øre pr. 100 Kr. Skatteindtægt) - dels et aarligt Beløb, saa stort som en halv pro Cent af Kirkens Kapitalformue, for saa vidt denne forrentes med 4½ pro Cent, og
- d. at Byraadet lader tilflyde af Kæmnerkassen Resten af de 8850 kr. med indtil 300 Kr. aarlig, forudsat at ikke ogsaa denne Rest forlods kan dækkes af hvad der ud over 5000 Kr. er paalignet Domkirkens Sognebeboere.

For saa vidt der allerede i Aar er paalignet Sognebeboerne 5000 Kr., anvendes dette Beløb i Forbindelse med 1000 Kr. for i aar fra Kæmnerkassen og 2000 Kr. fra Domkirken direkte til Byggearbejdet ved at indbetales til Byggefonden, hvorimod for Fremtiden de oven for under a-- d anførte Bidrag, for saa vidt de ikke udredes af Domkirken selv, fra

Kæmnerkassen halvaarsvis tilstilles Kirkeinspektionen, hvem Indbetalingen af de 8850 kr. til Kreditor paahviler.

Det tilføjes, at Ministeriet efter Omstændighederne ikke vil modsætte sig, at den Virksomhed, som ellers i lignende Tilfælde paahviler kirkeinspektionen med hensyn til Byggeforetagender ved Kirkerne og Bestyrelsen af de dertil indkommende Midler, for nærværende Restaurationsarbejdes Vedkommende overdrages til et særskilt Byggeudvalg, dog selvfølgelig saaledes at dette Udvalg, hvor Ministeriet maatte finde Anledning til at meddele det Paalæg, vil have at følge disse. Heller ikke haves der noget imod, at Byggeudvalget, der kommer til at bestaa af Borgermesteren som Formand og 4 andre paa 3 Aar valgte Medlemmer, hvoraf Kirkeinspektionen vælger de to og Byraadet de to af eller uden for deres egen Midte, og som vil have at indsætte de 177,000 Kr. og øvrige til Restaurationen indkommende Beløb til midlertidig Frugtbargjørelse hos et solidt Pengeinstitut som en Byggefond, for hvis Anvendelse Udvalget hvert Aar aflægger Regnskab, der bliver at revidere og decidere paa samme Maade som Kirkens sædvanlige aarlige regnskab, tiltager fornøden lønnet Medhjælp til Regnskabsaflæggelsen m. v., eller imod, at Byggeudvalget vælger Bygmesteren, dog saaledes. at Valget af denne vil være at indstille til Ministeriets Approbation tillige med Forslaget til hans Lønning.

Idet endnu bemærkes, at Indenrigsministeriet ikke har fundet noget at erindre imod, at Aarhus Kommune overtager Garantien for det omhandlede Laan paa de oven anførte Vilkaar i Henseende til Afbetaling og Forrentning og aarlig bidrager indtil 1300 Kr. til Forrentningen og Afbetalingen, undlader man ikke endvidere med Hensyn til, at der i Overslaget omtales Anbringelsen af en Gasledning til Taarnets øverste Rum, hvor Taarnvægteren har sit Kammer, efter Brevvexling med Professor Walther at tilføje, at der til Kammerets Opvarmning vil være at anbringe en almindelig lille Gasovn, medens den nuværende Kakkellovn med Røgrør bortfalder.

Endelig maa Ministeriet henlede Opmærksomheden paa det Ønskelige i, at der fra Toppen af det nye Spir anbringes en virksom Lynafleder, saa meget mere, som Taarnspiret en Gang, nemlig i 1642, er afbrændt ved Lynild. Om den heldigste Konstruktion af denne Leder skal der senere blive meddelt det Fornødne. De ovennævnte 2 Bilag og 8 Tegninger tillige med 1 Tegning af Professor Walther til Udgravningen medfølge. De øvrige her beroende Tegninger vedkommende Domkirken ville senere blive tilstillet Stiftøvrigheden."

Hvilket tjenstligt meddeles til behagelig Efterretning og fornøden lagttagelse, idet tilføjes, at

de ovennævnte hertil fremsendte 2 Bilag og 9 Tegninger ere tilstillede Kirkeinspektionen.

Aarhus Stiftøvrighed den 23de Avgust 1876.

A. Regenburg. Brammer."

Byraadet valgte til Medlemmer af Byggeudvalget Mørk og C. Kjer. (Se Mødet 30. Novb.)

Uddrag fra byrådsmødet den 15. november 1877 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 46-1874)

Fra Udvalget for Udarbejdelsen af en forandret Vedtægt for den kommunale Beskatning af de faste Ejendomme her i Byen forelaa Erklæring i Anledning af Indenrigsministeriets skrivelse af 5. ds. (Se Mødet den 8. ds.)

Byraadet vedtog, at Afgiften af Markhartkornet ansættes til 4 kroner af hver Tønde Hartkorn, og bifaldt i øvrigt, at Sagen snarest indsendes til Ministeriet med de forlangte oplysninger. (Se Mødet den 22. ds.)

